

MERDEKA

Nr 38 - oktober 2008

ÖSTTIMOR

Information

Östtimor efter rebellerna

Efter rebelledaren Gastão Salsinhas kapitulation den 29 april har läget i Östtimor blivit mer och mer normalt, internflyktingar från oroligheterna 2006 lämnar lägren, som stängs, gängvåldet har nästan helt försvunnit, problemet med petitionärerna har lösts, en minskning, till och med ett bortdragande, av den australiska militärstyrkan diskuteras, korrupsionen har blivit en stor fråga och regeringen anklagas för diktatoriska tendenser.

Internflyktingarna återvänder

I samband med och efter oroligheterna i maj 2006 flydde omkring 100.000 människor från sina hem. De har till stor del bott i provisoriska tältläger och fått bidrag till sin försörjning. Naturligtvis har det lett till många problem bland annat svårigheter att arbeta och gå i skola, ökad risk för sjukdomar på grund av dåliga hygieniska förhållanden. Därför har regeringen och FN länge velat förmå människorna att lämna flyktinglägren. De har dock tvekat, mångas tidigare bostäder har varit förstörda så att de inte haft någonstans att återvända, andra har varit rädda för att åter utsättas för grannarnas våld och ytterligare en grupp har varit beroende av matstödet i lägren.

Nu har man gett penningbidrag till dem som lämnar lägren och också skaffat fram övergångsbostäder för en del av dem som fått sina hem förstörda. Det har, tillsammans med det kraftigt minskade våldet, gjort att flertalet av flyktingarna lämnat lägren och att många av dessa kunnat stängas. Det är dock svårt att av rapporterna bilda sig en uppfattning om antalet kvarvarande flyktingar.

Petitionärerna avlösta

Petitionärerna är de drygt 600 tidigare soldater i den östtimoresiska armén, som utlöste krisen i början av 2006. I en petition protesterade de mot vad de ansåg vara diskriminering av soldater från de västra delarna av Östtimor till förmån för dem från de östra delarna, i vilka motståndet mot den indonesiska ockupationen varit mera militant.

Till sist visade det sig att frågan om de så kallade petitionärernas eventuella återgång i tjänst löstes genom att de helt lämnade armén och fick en ersättning motsvarande lön för tiden fram tills nu. Det framstår som en mycket rimlig lösning.

Rättegång mot dödspatrull uppskjuten

Fortsättning på sidan 8

**Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien**

Merdeka & ÖsttimorInformation

Östtimor efter rebellerna	1
Redaktören har ordet	3
Bin Ladin Groups jordbruksinvestering i Merauke	4
Ursprungsfolkdagen 9/8	4
Amerikanska kongressledamöters brev till Indonesiens president	5
Sannings- och vänskapskommissionens rapport	6
FN-chefens Östtimorrapport	9
Timoresisk student i Sverige	9
“Aceh behöver fred, inte nya provinser”	10
Rättvisa dröjer i Aceh	10
GAM:s grundare besöker Aceh	11
Indonesiens ojämlika rättsväsende	11
Om Östtimors klimat	11
Inbjudan till öppet medlemsmöte	12

A 2008-10-08

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Prenumeration 125 kronor för 4 nummer
Lösnummer 35 kronor
Östtimorkommittén
c/o Pollák
Wiboms v 12, 2 tr
171 60 SOLNA
Tel 08-27 24 27
epost pren@osttimorkommitten.se
Plusgiro 1 81 92-5

Merdeka & ÖsttimorInformation

Ansvarig utgivare:
Gabriel Jonsson

Redaktör:
Gabriel Jonsson

Redaktionsadress:
Gabriel Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
redaktor@osttimorkommitten.se
Tel 08-33 62 47

Layout:
Östtimorkommittén

Adresser:
Föreningen ett Fritt Papua
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 4 19 12 84-1

Östtimorkommittén
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 1 81 92-5

Tryck:
Daus Tryck & Media AB

ISSN Nr: 1402-2559

Annonspriser på begäran

Redaktören har ordet

Mycket litet har rapporterats i svensk press om den indonesiska övärlden under de senaste månaderna. Ett undantag är dock framläggningen av rapporten från Indonesiens och Östtimors gemensamma sanning- och vänskapskommission i juli. Indonesiens president Susilo Bambang Yudhoyono uttryckte beklagan över övergreppen under ockupationsåren 1975-1999. Uttalandet är såvitt mig bekant det närmaste en ursäkt som kommit från officiellt indonesiskt håll. Kommissionens rapport får stort utrymme i detta nummer. Som redan tidigare har rapporterats har kommissionen fått kritik för att den inte kan väcka åtal, något som anses leda till att straffriheten för ansvariga för övergrepp består. FN har vägrat att samarbeta med kommissionen.

Rapporten fastslår att omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna ägde rum under 1999 och att "institutionellt ansvar för dessa kränkningar föreligger". Med andra ord pekade den pro-indonesiska milisen, Indonesiens armé, regering och polis ut som ansvariga för övergreppen. President Susilo Bambang Yudhoyono samt Östtimors president José Ramos-Horta och premiärminister Xanana Gusmão är eniga om att använda rapporten för att blicka framåt.

Reaktionerna på rapporten från människorättsorganisationer var dock överlag kritiska, eftersom de ansvariga för övergrepp skyddas samtidigt som ingen rättsvisa skipas för offren. Krav framfördes på att upprätta en internationell domstol för att ställa de ansvariga för våldsvägen under 1999 inför rätta. Med tanke på att Östtimors regering prioriterar goda relationer med Indonesien och att det kommer bli svårt att få igenom upprättandet av en sådan domstol i FN:s säkerhetsråd om frågan skulle diskuteras där, finns det tyvärr ingenting som tyder på att det skulle vara möjligt att realisera detta krav.

Vårt andra huvudtema är den inrikespolitiska situationen i Östtimor som glädjande nog på flera sätt har förbättrats. Exempelvis lämnar internflyktingar läggen, problemet med petitionärerna, som 2006 klagade på diskriminering inom armén, har lösts och gängvåldet har minskat. Allt detta bidrar till en normalisering av livet och att möjligheter kan skapas för att åstadkomma den ekonomiska utveckling som landet så väl behöver för att ge befolkningen bättre levnadsvillkor och därmed undanröja anledningar till missnöjesyttringar.

Flera problem kvarstår emellertid, däribland korruption och vissa auktoritära tendenser inom politiken. Regeringen har också fått kritik för den stora ökningen av statsbudgeten i och med att den begränsade administrativa kapaciteten hittills har försvårat genomförandet av olika projekt. Oroväckande är också

att utredningen kring attackerna mot Horta och Gusmão den 11 februari ännu inte har lyckats reda ut de många frågetecknen kring vad som hände denna dag. Till innehållet om Östtimor hör även FN-chefens halvårsrapport. I denna framhålls att attackerna den 11 februari inte hotat landets stabilitet och att säkerhetsläget hade förbättrats jämfört med samma period 2007. Fortsatta ansträngningar är nödvändiga för att befrämja stabiliteten.

Fredsavtalet från augusti 2005 mellan GAM (Rörelsen för ett fritt Aceh) och Indonesiens regering håller alltså men utvecklingen i området är inte oproblematiserad. Vi skriver om kritiken mot förslaget att upprätta två nya provinser för att koncentrera ansträngningarna att utveckla vissa områden. Förslaget anses kunna återuppliva separatismen i Aceh. Ett annat tema som behandlas är att utreda icke uppklarade människorättsbrott, en fråga som ingår i fredsavtalet. Inga av de ansvariga för övergrepp har emellertid ännu ställts inför rätta, ett förhållande som kritiserats av människorättsorganisationen KontraS. Att grundaren av GAM, Hassan di Tiro, under oktober åker tillbaka till Aceh för första gången på decennier får dock betraktas som ett tecken på att läget överlag är lugnt och att hoten mot freden kanske inte ska överbetonas.

När det gäller utvecklingen i Indonesien, tar vi upp det korrupta och ojämlika rättsväsendet som leder till att kristna, däribland även människor i Västpapua, får hårdare straff än muslimer. Det är värt att nämna att landets andra presidentval ska hållas 2009. Presidenten kan omväljas men vilka kandidaterna blir är ännu ej bestämt.

I Västpapua har inget hänt som förändrar läget. Förbud råder mot att hissa områdets flagga "Morgonstjärnan" vilket lett till att några av dem som ändå gjort det har fått fängelsedomar. Ett protestbrev från amerikanska kongressledamöter har avvisats som "inblandning i Indonesiens inre angelägenheter". Denna inställning försvårar naturligtvis möjligheterna att skapa en dialog mellan anhängare till områdets självständighet och centralregeringen i Jakarta. Protesterna som ägde rum i samband med firandet av ursprungsfolkens dag den 9 augusti, då några deltagare hade med sig banderoller och flaggor, möttes med beskjutning varvid ett döds-offer krävdes. Dödsskjutningen ledde senare till nya protester från lokalbefolkningen. Den sista av artiklarna om Väst-papua handlar om investeringar av Bin Ladins Group från Saudiarabien i risodling.

Till sist en rättelse från det förra numret: "East Timor and Indonesia Network" ska vara "East Timor and Indonesia Action Network".

Gabriel Jonsson

Bin Ladin Groups jordbruksinvestering i Merauke

Indonesiens jordbruksminister, Anton Apriyantono, meddelade den 12 augusti att han tillsammans med president Susilo Bambang Yudhoyonos speciella sändebud för Mellanöstern, Alvi Shihab, hade hållit samtal med Bin Ladin Group, som representerades av vice ordförande Sheikh Hassan M Bin Ladin och direktör Saudi Bin Ladin, angående deras intresse för att investera i jordbruk i området kring Merauke, som är en av de sydligaste städerna i Västpapua. De säger att Bin Laden Group är redo att investera \$4 miljarder dollar i risodling i området. Arealen, som ska avsättas, beräknas uppgå till ungefär 500.000 ha.

Bin Laden group har fått förtroende från Saudiarabiens regering att samarbeta med Indonesien,

säger Alvi Shihab. Vidare tillägger Shihab att Bin Ladin Group tillsammans med Indonesiens jordbruksdepartement ska skicka en grupp för att avgöra om området är lämpligt för att odla olika sorter av basmatiris för marknaden i Saudiarabien.

Landets jordbruksminister säger att detaljerade investeringsplaner ska diskuteras när den saudiarabiska gruppen har kommit och efter att ett avtal har undertecknats. Han säger också att Indonesiens regering ska finansiera vägar och byggnader för att uppnå detta mål. Förutom Saudiarabien har andra länder i Mellanöstern, såsom Qatar och Oman, visat intresse för att investera kapital i agrobusiness i Indonesien.

Hendrik Amahorseja

Ursprungsfolksdagen 9/8

Den 23 december 1994 antog FN:s generalförsamling resolution 49/214. Resolution fastställde att den 9 augusti ska bli den internationella dagen för världens ursprungsfolk. Dagen firas också i Västpapua. Den centrala platsen för firandet var staden Wamena, som ligger ett tiotal kilometer söder om huvudstaden Jayapura. Det beräknas att ungefär 20.000 papuaner från olika delar av landet kom till Sinapuks fotbollsplan i Wamena för att fira dagen samt uttrycka sina politiska aspirationer och demonstrera mot de dåliga levnadsvillkor under vilka de lever. Firandet ägde rum under fredliga förhållanden. Några av deltagarna hade med sig banderoller och flaggor - den indonesiska flaggan, FN:s flagga och den västpapuanska flaggan "Morgonstjärnan" - trots förbudet att äga, visa och hissa den egna flaggan.

Skottlossning och dess offer

När demonstranterna hade samlats och programmet inletts blev mötesdeltagarna beskjutna. Det blev kalabalik, folk sprang från platsen åt olika håll för att ta skydd. Opinus Tabuni (37) blev ihjälskjuten. Obduktionen visade att kulan som fanns i hans kropp var av 9 mm kaliber. Provinsens polischef Eko Danto sade den 18 september att undersökningsresultatet indikerade att projektilen inte var från ett vapen som någon av de 47 poliser, som var vid firandet för att

upprätthålla ordningen, hade med sig. Enligt regeringens nationella kommitté för mänskliga rättigheter, som hade skickat representanter från Jakarta, kommer kulan från ett armévapen. Det sägs dock inte vilken typ av vapen det är och från vilken enhet av armén den kommer.

Röst från Biak

Kommittén för mänskliga rättigheter i Biak och Supriori ordnade tillsammans med det traditionella rådet i Biak den 17 september utanför det lokala parlamentet i Biak en demonstration mot blodigt våld och dödsskjutningen av Opious Tabuni i Wamena den 9 augusti.

Demonstranternas representant, Tineke Rumkabu, fördömde i sitt uttalande alla former av hot som den indonesiska säkerhetstjänsten använde mot dem som firade ursprungsfolkens dag i Wamena. Hon ifrågasatte Indonesiens regerings ansvar angående tillämpningen av FN:s deklaration om mänskliga rättigheter i Västpapua. Vidare uttryckte hon kritik mot de handlingar som under åren krävt många dödsoffer i Västpapua. Till sist sade hon att det behövs lokal, nationell och internationell hjälp för att tillsammans åstadkomma framsteg och fred i Västpapua.

Hendrik Amahorseja

Merdeka & ÖsttimorInformation ges ut av Föreningen ett Fritt Papua och Östtimorkommittén. Tidskriften skickas till de två föreningarnas medlemmar, prenumeranter, bidragsgivare samt media och beslutsfattare. Därför behöver föreningarna allt stöd de kan få till utgivningen. Ge bort en prenumeration eller stöd tidningen ekonomiskt genom att skicka ett bidrag till plusgirokonto 1 81 92-5 och ange *Merdeka* på talongen.

Amerikanska kongressledamöters brev till Indonesiens president

Jakarta Post skrev den 27 september att Filep Karma och Yusak Pakage hade suttit mer än tre år i fängelse. De har blivit torterade, vilket lett till att Pakage har blivit blind. Amerikanska kongressledamöter har uppmärksammat deras tragiska öde och därför skickat ett brev till Indonesiens president Susilo Bambang Yudhoyono. Brevet handlar om mänskliga rättigheter i Västpapua och framförallt om Karmas och Pakages öde. Kongressledamöterna kräver att de fängslade omedelbart ska frigges. Du kan läsa brevet i sin helhet på <http://etan.org/news/2008/08poc.htm>.

Brevet togs emot i Indonesien med protester från några parlamentsledamöter, några armégeneraler samt regeringsanhängare. Deras protester samlades i form av uttalanden, som till exempel att kongressen inte har rätt att blanda sig i Indonesiens inre angelägenheter. Tidningen *Republika* skrev den 28 september under

rubriken "Problemen i Papua är inte kongressens sak" angående indonesiska parlamentarikers besök i Washington att syftet med besöket är att korrigera kongressledamöternas uppfattning om Västpapua.

Flaghissningar försätter

Trots förbudet mot att hissa flaggan och risken att dömas till långvariga fängelsestraff om man blir påkommen fortsätter människor att hissa "Morgonstjärnan". Den 23 september hissades den i Timika framför det lokala traditionella rådets kontor. Händelsen ledde till att polisen arresterade 18 personer, varav 16 nu har släppts fria, men två är kvar anhållna. Sannolikheten är stor att de kommer gå samma öde till mötes som Karma och Pakage.

Hendrik Amahorseja

Topografisk karta över Östtimor. Enklaven Oecussi i Västtimor är inte med.

Prenumerera på kommande fyra nummer av *Merdeka & ÖsttimorInformation* genom att sätta in prenumerationsavgiften 125 kronor på plusgirokonto 1 81 92-5 och ange *Prenumeration*, namn och adress på talongen.

Sannings- och vänskapskommissionens rapport

När sannings- och vänskapskommissionen (Commission of Truth and Friendship, CTF) bildades i augusti 2005 av regeringarna i Östtimor och Indonesien för att få fram sanningen om våldet före och efter 1999 års folkomröstning rådde skepsis om vad kommissionen skulle kunna göra. Kommissionen har fem medlemmar från vardera länderna.

Kommissionen kan ej väcka åtal utan betonar institutionellt ansvar. Den "ska befrämja vänskap och samarbete mellan regeringarna och folken inom och mellan länderna för att läka sårerna från det förgångna." Eftersom syftet med att upprätta CTF alltså var att befrämja vänskap, erhöll kommissionen inte internationellt godkännande och FN vägrade både att stödja den och låta sin personal vittna. Inga av de ansvariga för människorättsbrott skulle namnges utan döljas under fiktionen "institutionellt ansvar". Mandatet för "den framåtblickande undersökningen" omfattade endast 1999.

Rapport framläggs 15/7

Kommissionen lade den 15 juli fram sin rapport som fastslår att omfattande övergrepp mot de mänskliga rättigheterna såsom mord, våldtäkt och tortyr begicks mot civilbefolkningen under 1999 och att "institutionellt ansvar för dessa kränkningar föreligger". Den pro-indonesiska milisen, Indonesiens armé, regering och polis måste bära ansvaret för övergreppen mot civila som var för självständighet. De flesta övergrepp utfördes av milisen som aktivt understöddes av den indonesiska armén, vars personal ibland både var närvarande i samband med människorättsbrott och själva begick dem. Armélokaler användes för att internera och misshandla civila. Även de som var för självständighet begick övergrepp genom att internera civila som var för fortsatt indonesiskt styre.

När det framkom att kommissionen bara framhävde "institutionellt ansvar" och att inga åtal skulle väckas, framhöll general Wiranto, som var överbefälhavare 1999, att "oron i fallet Östtimor nu hade lösts". Han ignorerade flera tidigare undersökningar och skröt: "Alla generaler som ansågs ha varit inblandade i människorättskränkningar i Östtimor befanns vara oskyldiga av en särskild militärdomstol."

Sydney Morning Herald skrev den 16/7 att rapporten godtogs av Indonesiens president Susilo Bambang Yudhoyono som uttryckte sin "djupaste beklagan över övergreppen". Östtimors president José Ramos Horta och premiärminister Xanana Gusmão var med vid detta tillfälle. De tre enades om att rapporten skulle användas för att gå framåt men refererade också i en gemensam deklaration till händelserna 1999 som "ett beklagligt kapitel i vårt gemensamma förgångna".

Övergrepp mot FN-personal

Även om de flesta av människorättsbrotten drabbade lokalbefolkningen, begicks övergrepp även mot FN-personal, representanter för andra internationella organisationer och utländska journalister. Världssamfundet borde utkräva att rättvisa skipas i dessa fall. CTF-rapporten säger dock inget om andra regeringars ansvar för våldsvågen under 1999, vilket brittiska TAPOL framhåller som en brist.

I maj 1999 gick omvärlden med på kravet att Indonesien skulle ansvara för säkerheten inför folkomröstningen. USA med flera länder befarade att krav på att sända internationell personal skulle kunna leda till att Indonesien inte höll folkomröstningen. Någon vilja att sända personal fanns ej. Viktiga länder - i synnerhet USA och Australien - menade att civil FN-närvaro och tysta påtryckningar på Indonesiens regering och militär skulle vara tillräckligt för att garantera säkerheten i Östtimor.

USA:s roll passiv

USA:s regering reagerade inte mot våldet och den indonesiska militärens stöd till milisen. I stället för att kräva en avväpning accepterade USA den indonesiska regeringens falska budskap att milisen utgjorde en legitim fraktion av timoreserna. USA:s ambassadör mötte milismän i Östtimor och övertalade utrikesministern att träffa milisrepresentanter i Jakarta. Detta gjorde dem till viss del respektabla samtidigt som deras övergrepp mot civilbefolkningen ignorerades. De kritiska röster som fanns överskuggades av dem som ville föra en mjukare linje mot Jakarta. Även efter att oroligheterna hade brutit ut efter folkomröstningen, försökte USA:s ambassad i Jakarta att tona ner omfattningen.

Nu gäller det att ta med sig rapportens budskap för att ställa de skyldiga för övergreppen under 1999 inför rätta. Världssamfundet måste kräva att regeringarna i Indonesien och Östtimor skyndsamt offentliggör rapporten och stödja ansträngningarna att ställa enskilda personer ansvariga för övergrepp inför rätta. Inga sådana personer ska kunna inneha offentliga ämbeten eller fortsätta vara aktiva.

Kritik från flera håll

Förutom TAPOL uttalade sig flera andra människorättsorganisationer kritiskt om CTF-rapporten. Justice and Security Management Program (JSMP) framhåller att rapporten lyfter fram att Indonesien dirigerade milisgrupperna, något som strider mot den officiella indonesiska ståndpunkten att våldet endast var en följd av en intern konflikt. Rapporten betonar sina

egna begränsningar, däribland de bristfälliga vittnesmålen. Personer som JSMP intervjuat är alla kritiska. Uppfattningen är att kommissionen skyddar de ansvariga för övergreppen medan offren får fortsätta lida: ingen rättvisa skipas. Vidare framhålls att behovet av goda relationer mellan Östtimor och Indonesien inte får överskugga kraven på att ställa ansvariga inför rätta.

John Miller, talesman för East Timor and Indonesia Action Network (ETAN) i USA säger: "Straffriheten fortsätter för de indoneser som har begått otaliga brott mot mänskligheten i Östtimor. CTF-rapporten innebär inga framsteg för att skipa rättvisa för de tusentals offren och deras familjer." Han uttrycker uppskattning över att institutionellt ansvar för den indonesiska regeringen och militären lyfts fram. För att ställa de individer som begick övergreppen inför rätta skulle emellertid upprättandet av en internationell domstol vara det bästa att göra. FN:s säkerhetsråd borde upprätta en sådan.

Elva nationella och internationella NGO:s, däribland ETAN och TAPOL, menar i ett gemensamt uttalande att kommissionen inte utnyttjade sin möjlighet att utfärda amnesti för enskilda individer. Därför måste dessa ställas inför rätta: individuellt ansvar är en grundläggande princip inom internationell kriminallagstiftning. De ansvariga för brotten mot mänskligheten måste identifieras och åtalas för att skipa rättvisa för offren. Om Indonesien vill bli betraktat som en rättsstat, finns det inget annat alternativ än att häva immuniteten genom att utkräva både individuellt och institutionellt ansvar.

Timor-Leste National Alliance for International Tribunal (ANTI) framhåller i ett uttalande riktat till bland annat landets president och premiärminister att CTF-rapporten inte innehåller någonting nytt och inte kommer leda till att rättvisa skipas.

Amnesty International, svenska sektionen, menar att ländernas regeringar "...har missat en historisk möjlighet att skipa rättvisa för de mer än 1000 personer som dödades i samband med Östtimors självständighetsomröstning 1999". Man framhäver att Indonesiens regering vägrar "...att be om ursäkt, försäkra att de skyldiga ställs inför rätta, utreda och reformera institutionerna inblandade i våldsutövandet

samt ge de drabbade skadestånd". De ansvariga ska inte ha straffrihet.

Katolska kyrkan i Östtimor betonar att CTF-rapporten ignorerar rättvisa. Enligt den utvärdering som gjorts av en grupp inom kyrkan bekräftar rapporten bara vad internationella organ redan har antagit. En uppfattning är att rapporten ignorerar de drabbades och deras familjers värdighet. Utan rättvisa är ingen försoning möjlig. Kyrkan är för att en internationell domstol upprättas.

USA:s utrikesminister Condoleezza Rice uttalade sin uppskattning över CTF-rapporten och erbjöd sig att hjälpa till för att genomföra rapportens rekommendationer. FN-chefen Ban Ki-moon uppmanade genom sin talesman den 15 juli Indonesien och Östtimor att vidtaga konkreta åtgärder för att ställa de ansvariga för övergreppen inför rätta och att upphöra med straffriheten.

Gabriel Jonsson

Källor: Amnesty International, svenska sektionen, "Indonesien/Östtimor; En historisk möjlighet har gått förlorad," 16/7; ANTI, "An Open letter in response to the CTF report," 15/7; ETAN, "International Tribunal Needed in Wake of Commission and Truth and Friendship Report," 14/7; Mark Forbes, "Indonesia admits guilt over Timor," *Sydney Morning Herald*, 16/7; "Joint NGO Statement of the Handover of the Report of the Commission of Truth and Friendship," 15/7; JSMP, "Justice Update Justice Not Served by Truth and Friendship Commission," July; Kornelius Purba och Tony Holland, "U.S. praises RI-Timor Leste Solution," *The Jakarta Post*, 24/7; TAPOL "CTF Report on Timor-Leste in 1999: Indonesian Military Held Responsible for Massive Violations," 29/7; UCAN, "Timor Leste Truth Commission Report ignores Justice, Church Says," 29/7; Watch Indonesia, "Indonesia Regrets Human Rights Violations in East Timor," 15/7

Östtimorkommitténs webbplats på internet har adressen www.osttimorkommitten.se. Där finns den här tidskriften och en mängd annat material om Östtimor, bland annat många länkar till andra webbplatser med Östtimormaterial. Vi lägger också fortlöpande upp till svenska översatta nyhetsnotiser om Östtimor och, i viss utsträckning, Aceh på webbplatsen. Du kan lätt se vad som tillkommit på webbplatsen sedan Du besökte den sist genom att klicka på *Nytt på webbplatsen* i högerspaltens meny.

I menyn kan Du också välja *Nyheter* för nyhetsnotiserna. Vill Du veta mer om Östtimor eller kommittén kan Du välja *Östtimor—en presentation* respektive *Östtimorkommittén*.

Medlemmar i Östtimorkommittén kan få ett lösenord till de skyddade medlemsidorna på webbplatsen.

Fortsättning från sidan 1

Det östtimoresiska rättsväsendets bräcklighet och svaghet är nog utan tvekan ett av landets verkliga stora problem. Så har till exempel de poliser som deltog i jakten på Reinados män efter attackerna den 11 februari ännu inte fått sin traktamenten utbetalade. Det finns ytterst få som har tillräckliga kunskaper om lagarna och i portugisiska, som är lagspråket. Polisen har svårt att låta bli att ta till våld och otillåtna medel mot misstänkta, vilket bland annat en FN-rapport kritiserat. Domstolarna har dåliga lokaler och brist på utrustning.

Allt detta leder dels till att många förundersökningar är undermåliga, att rättegångar först kommer till stånd långt efter att de eventuella brotten begåtts, dels till att domsluten ibland blir tvivelaktiga.

En rättegång mot tre av dem som misstänks ha utgjort en av den dåvarande inrikesministern Lobatos dödspatrull vid oroligheterna i maj 2006, Vicente da Conceição, känd som Railos och två av hans medbrottslingar, Mateus Dos Santos, alias Maurakat, och Leandro Lobato, som skulle hållits den 29 september har skjutits upp till den 12 januari 2009. Orsaken är att Maurakat diskuterar säkerheten runt rättegången och Railos behandlas för sjukdom i Indonesien. Lobato frigavs fram till rättegången. De tre anklagas för att ha beskjutit F-FDTL-soldater den 24 maj 2006. Skottväxlingen resulterade i 9 döda.

Attackerna mot Ramos-Horta och Gusmão

Rättsväsendets svaghet visar sig också när det gäller attackerna mot president José Ramos-Horta och premiärminister Xanana Gusmão den 11 februari 2008. Det har nämligen inte heller kommit till en rättegång mot dem som deltog i dessa än.

Alla frågetecken runt beskjutningen av Ramos-Horta, som blev svårt skottskadad och länge vårdades i Australien, och den bilkonvoj i vilken Gusmão färdades kvarstår och nya har tillkommit.

Varför kom Alfredo Reinado och hans män egentligen till presidentens hus? Varför besköts premiärministerns bil?

Påståendena om Reinados och hans älskarinna Angelita Pires gemensamma konto med stor behållning i Australien har inte bekräftats.

En del tyder resultaten av obduktionen av Reinado och Leopoldino Exposto, som också deltog i attacken mot Ramos-Hortas hus, som att de två mer eller mindre avrättades. Enligt obduktionsresultaten sköts de två på mycket närmare håll än vad som tidigare sagts av dem som sköt.

Jättebudget inger betänkligheter

När premiärminister Gusmãos regering lade fram sin kompletteringsbudget under sommaren, så omfattade den utgifter på hela 122 % mer än den ursprungliga

budgeten. En stor del av dessa ska gå till en ekonomisk stabiliseringsfond avsedd att minska följderna av ökade livsmedelspriser och priser på andra basprodukter. Finansieringen av de ökade utgifterna ska ske genom uttag ur oljefonden. Kritikerna, som är många och till vilka även president Ramos-Horta hör, har dels ifrågasatt utgifterna, dels varit betänkliga inför uttaget ur oljefonden, som de menar är större än tillåtet enligt dess stadgar.

Tidigare har regeringen haft svårt att göra av med de medel, som reserverats i budgeten, på grund av det offentliga begränsade förmåga att bedriva sin verksamhet och genomföra olika projekt. Hur ska man kunna göra av med så mycket mer pengar, frågar kritikerna?

Lokalval inställda

Den nationella valkommissionen har beslutat att skjuta upp val av Chefe Sucos, Chefe Aldeias och till Conselho do Sucos. Orsaken är brist på tid, pengar och förberedelser.

Korruptionen ökar

I en nyligen publicerad rapport över korruption i världen har Östtimor fallit tillbaka från plats 123 med 2,6 poäng 2007 till plats 145 med 2,2 poäng i år.

Premiärminister Gusmão skrev den 7 maj 2008 under ett avtal som gav vice ordföranden i hans parti ensamrätten till risimport för 14,4 miljoner USD för att garantera mattillgången. Avtalet har skapat oro både i FN och Östtimors biståndsgivare, särskilt Australien. Avtalet betraktas som ett slag mot ansträngningarna att förbättra förvaltningen och öka transparensen i ett av Sydostasiens mest drabbade och fattigaste länder. Gusmão har försvarat avtalet.

En ökad Jakartagangster har fått ett kontrakt att bygga en minigalleria och swimmingpool i Dili.

Stor uppmärksamhet väckte ett förslag i Östtimors parlament att köpa 65 fyrhjulsdrivna bilar i lyxklass för parlamentsledamöternas resor. Studenterna demonstrerade i Dili och beslutet blev att bara köpa 29 bilar.

Enpartitendenser

En del oroande tendenser till en utveckling mot en enpartistat kan tyvärr noteras även i Östtimor.

Den överenskommelse som koalitionspartiet ASDT slöt med Fretilin den 1 maj om att bilda en ny koalition för nästa regering tycks inte ha fått några som helst följder för ASDT:s medverkan i den nuvarande majoritetskoalitionen.

Just nu förbereder myndigheterna tillsättandet av en ny chef för poliskåren, PNTL. Det är en i en rad av åtgärder för att ersätta korrumpierade och odisciplinerade poliser. Men i ett flygblad som spritts i Dili varnas regeringen för att: "Om en person från öst utses till chef så kommer vi att protestera och organisera folk från landsbygden för att protestera mot regeringen." Det

påminner starkt om de motsättningar som utlöste och kom upp i dagen vid oroligheterna i maj 2006. Rege- ringskällor och en FN-tjänsteman har förklarat att de tror flygbladet har skrivits av en grupp poliser. Det innehåller också hot om våld och kräver tidigare lagda allmänna val om någon från öst utses till polichef.

Det finns som sagt också andra problem inom polisen. Nyligen hotade en grupp poliser att strejka på grund av oenighet om löner.

Fretilin planerar en stor fredsdemonstration mot regeringen och premiärminister Gusmão sade den 28 september att demonstrationen skulle krossas, när den kom till Dili. Fretilin citerar ett uttalande av Gusmão i rado och tv: "Jag hör att ni härifrån förberedde en freds-

marsch till Dili. Jag kommer att vänta på er där och sätta er alla i fängelse."

Framgångar på många områden

Låt Dig inte av ovanstående förledas att tro att det mesta blir sämre i Östtimor. Många små och större projekt, som underlättar det dagliga livet, genomförs hela tiden i landet, vattenledningar dras, vägar repareras, broar byggs, skolor renoveras, tjänstemän utbildas och Raul Freira, som besökte Stockholm i maj (se nummer 37 av *Merdeka & ÖsttimorInformation*), rapporterar att livet normaliserats, projektet Info Timor har fått tillgång till internet genom en trådlös uppkoppling.

Tommy Pollák

FN-chefens Östtimorrappport

Vid en presskonferens med representanter för FN-missionen i Dili den 7 augusti framkom att FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon i sin senaste halvårsrapport skriver att våldet i samband med attackerna mot president José Ramos Horta och premiärminister Xanana Gusmão den 11 februari var ett test på hur hållbara de politiska institutionerna är. Han noterar att regeringen och folket inte lät händelserna hota landets stabilitet.

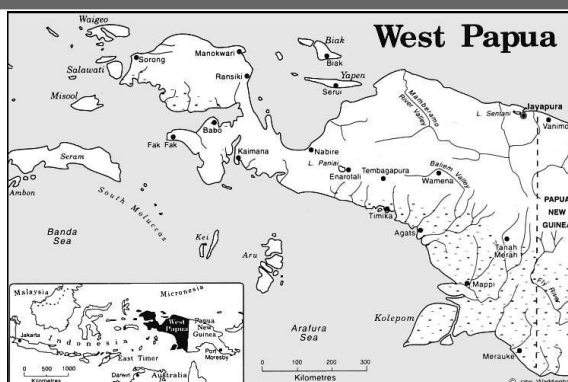
Säkerhetsläget hade förbättrats i förhållande till rapporten som framlades för samma period under 2007. Polisväsendet hade utvecklats i samarbete med FN-poliser. Enligt ett avtal från den 12 februari i år hade FN-polisen fått tillgång till arkiven från före detta Serious Crimes Unit. Arkiven hade lämnats över till riksåklagaren 2005. FN ska bistå undersökningarna av kränkningarna av de mänskliga rättigheterna under 1999. Framsteg hade gjorts i arbetet att ställa de

ansvariga inför rätta för övergreppen i samband med oroligheterna under 2006. Det framhålls dock att många menar att presidentdekretet från den 20 maj underminerar arbetet att befrämja ansvar och rättvisa i syfte att motverka immunitet.

Diskuterades i FN

Rapporten diskuterades den 19 augusti i FN:s säkerhetsråd. Ordföranden prisade Östtimors regering för "att ha handlat snabbt, bestämt och ansvarsfullt" efter attackerna den 11 februari. Rådet uppskattade särskilt att landet därefter har upprätthållit konstitutionen. Trots den politiska stabiliteten är dock rådets uppfattning att det allmänna läget i landet är labilt. FN-chefen uttryckte oro inför framtiden och menade att fortsatta ansträngningar behövs för att befrämja stabiliteten.

Gabriel Jonsson

Timoresisk student i Sverige

För första gången bor nu en östtimores i Sverige. Han tillbringar en termin i Göteborg och läser på en magisterexamen i mänskliga rättigheter vid Göteborgs universitet. Om Du vill bjuda hem honom eller bara träffa honom blir han säkert glad. Kontakta redaktören, så får Du hans kontaktuppgifter.

“Aceh behöver fred, inte nya provinser”

Förslaget att upprätta två nya provinser i Aceh har kritiserats av Elfian Effendie, som leder det oberoende institutet för utvecklingsfrågor Greenomics Indonesia, och den lokale lagstiftaren Nasir Djamil från Prosperous Justice Party. De menar att det är orealistiskt och kräver i stället en högre grad av uthållig utveckling och säkerhet. Syftet med förslaget är att koncentrera ansträngningarna att utveckla särskilda områden, i synnerhet längs västkusten som ödelades av tsunamin i december 2004.

Hot mot fredsavtal

Både Elfian och Nasir menar dock att förslaget skulle hota det ömtåliga fredsavtalet mellan GAM (Rörelsen för ett fritt Aceh) och Indonesiens regering. Förslaget skulle även kunna återuppliva separatismen i området. Enligt Elfian skulle upprättandet av två nya provinser inte gagna utvecklingen utan bara hota provinsens suveränitet. Han säger att både fredsavtalet från 2005 och lagen entydigt anger att Acehs gränser sträcker sig

från öst- till västkusten och att lagen inte lämnar något utrymme för att bilda nya provinser. Han uppmanade alla partier, regeringen och militären att sätta värde på freden i regionen och inte fatta några beslut som skulle kunna äventyra den.

Enligt Nasir föreligger skillnader i utvecklingen mellan de västra och östra delarna av Aceh, främst till följd av separatismen och tsunamin. Han menar att de växande kraven på att bilda nya provinser kommer att upphöra om den nuvarande administrationen sätter i gång sociala utvecklingsprogram. Han ifrågasatte lokalpolitikernas vilja att utveckla de västra delarna av Aceh, även om en stor del av budgeten redan hade anslagits till utbildning, hälsovård, sociala tjänster och infrastruktur.

Gabriel Jonsson

Källa: Max Sijabat, “Aceh Needs Peace, Not New Provinces,” *The Jakarta Post*, 19/6 2008

Rättvisa dröjer i Aceh

Att bilägga icke uppklarade människorättsbrott begångna under och efter konflikten i Aceh, något som utgör en integrerad del av programmet för försoning och återintegration, är en viktig paragraf i fredsavtalet från den 15 augusti 2005. Avtalet är införlivat i den regionala administrativa lagen från 2006. Enligt denna lag ska en människorättsdomstol upprättas en månad efter att lagen har trätt i kraft: en domstol skulle egentligen kunna ha inlett sitt arbete i september 2006.

Inga rättegångar

Arbetet med att återintegrera före detta soldater och offer för konflikten har gått långsamt. Inga av de skyldiga för övergrepp har ännu ställts inför rätta. Chefsåklagaren i Högsta domstolen betonar att domstolen inte kan ställa några inför rätta för begångna människorättsbrott, eftersom människorättslagen från år 2000 inte gäller retroaktivt. Indonesiens president och regering har ännu inte föreslagit att en människorättsdomstol ska upprättas för Aceh.

Människorättsorganisationen Kontras har flera gånger kritiserat regeringen för att programmet för försoning och återintegration inte har kommit i gång. Fördröjningen skulle kunna underminera de allmänna val som ska hållas 2009. De flesta offer för övergrepp och före detta soldater väntade alltjämt på kompensation från regeringen, samtidigt som militära befälhavare inblandade i kränkningar av de mänskliga rättigheterna inte hade ställts inför rätta. En lokal jurist har anklagat regeringen för att vinna tid i ett försök att skydda dem som har begått övergrepp i området, vilket skulle kunna påverka nästa års val. Och en lokal människorättsaktivist menar att freden i området inte kan upprätthållas om inte de ouppklarade brotten blir lösta.

Gabriel Jonsson

Källa: Hotli Simanjuntak, “Justice Delayed For Aceh’s Human Rights Abuse Victims,” *Jakarta Post*, 1/8 2008

Stöd människorna i Papua och Östtimor genom att bli medlem i Föreningen ett Fritt Papua eller Östtimorkommittén.

Föreningarna arbetar för att i Sverige sprida information om Papua respektive Östtimor och ländernas folk och kultur samt verka för att Sverige ska stödja dem.

Medlemsavgiften är 150 respektive 200 kronor.

Att prenumerera på Merdeka & ÖsttimorInformation är ett annat sätt.

Sätt in 125 kr på plusgirokonto 181 92-5.

GAM:s grundare besöker Aceh

I en intervju i Radio Nederland med Tarmizi Age från World Aceh Association den 3 oktober meddelade han att Tengku Hassan di Tiro, grundare av Gerakan Aceh Merdeka (Rörelsen för ett fritt Aceh), som länge har bott i Sverige och har blivit svensk medborgare, åkte till Aceh den 3 oktober. På vägen stannar han ett par dagar i Malaysia för att träffa acheheser bosatta där.

Det är di Tiros första besök i Aceh sedan flera decennier.

På frågan om han ska stanna i Aceh, säger Tarmizi att di Tiro ska vara där ett par veckor och sedan återvända till Sverige.

Hendrik Amahorseja

Indonesiens ojämlika rättsväsende

Det är allmänt känt i Indonesien att domstolväsendet är lika korrumperat som andra statliga instanser. Från sådana myndigheter är det svårt att förvänta sig att någon som anklagats för att ha brutit mot landets lagar och förordningar ska behandlas opartiskt. På grundval av domstolsbeslut kan man se att stora skillnader föreligger mellan de människor som blivit dömda för brott. Skillnaderna beror på religion. De som tillhör minoriteten blir hårdare dömda än de som utgör majoriteten, d v s islam. Exempel är fallet Filep Karma och Yusak Pakage - de är dömda till 10 respektive 15 års fängelse för att ha hissats den västpapuanska flaggan "Morgonstjärnan".

Samma typ av domar tillämpas även på Moluckerna. John Teterisa, ledare för en dansgrupp, fick livstids fängelse. De andra 30 medlemmarna i dansgruppen dömdes till mellan 12 och 20 år i fängelse. Deras brott var att de hade hissats flaggan för "Sydmoluckernas republik" under ett evenemang i samband med att Indonesiens president besökte Ambon. Dessa domar är mycket hårda om man jämför att en före detta minister för religiösa frågor, Said Agil Husin Al Munawar, förskingrade 50 miljoner USA-dollar, men ändå bara fick sju års fängelse.

Kristna och muslimer

Ett annat exempel gäller Fabianus Tibo, Domingus Da Silva och Marianus Riwu, som blev anklagade för att ha legat bakom morderna på muslimer under konflikten mellan kristna och muslimer i Poso i på ön Sulawesi

1998-2003. I en mycket hastig rättegång blev Tibo och hans vänner dömda till döden. Trots protester mot dödsdomen från bland annat olika kända personer, människorättsgrupper inom och utanför Indonesien samt påven, kunde man inte rädda deras liv utan dödsdomarna verkställdes inom mycket kort tid. Professor Damien Kingsbury vid Deakin University i Australien sade i en intervju med Australia Broadcasting Corporation angående dödsdomen mot Tibo och de två andra att myndigheterna lät domen verkställas på grund av att islamister i Jakarta ville ge de kristna i Indonesien en läxa, så att de inte skulle våga organisera sig till självförsvar igen.

Ungefär samtidigt som rättegången i Poso mot de tre kristna männen pågick ägde en rättslig process rum mot Amrozi, Imam Samudra och Aligufon i Denpasar. De anklagades för att ha varit gärningsmännen bakom bombningen av nattklubbar på Bali 2002, som krävde mer än 200 dödsoffer från olika länder, däribland även Sverige. Rättegången fastslog att de tre var skyldiga och dömde dem till döden. Trots att det har gått nästan tre år sedan dess, har domarna ännu inte verkställts utan avrättningarna har hela tiden skjutits upp av olika orsaker - till exempel skaffade sig Amrozi en fru till, varefter ett giftermål arrangerades i fängelset. Tidningen *Harian Komentar* skrev den 27 augusti 2008 att det är något mystiskt med avrättningen av Amrozi och hans medarbetare.

Hendrik Amahorseja

Om Östtimors klimat

Östtimors klimat är ett typiskt monsunklimat med en regnperiod från december till mars med lokala geografiska variationer. Årsnederbörden varierar mellan 500 och 1.500 mm i den förhållandevis torra nordnorden och mer än 2.000 mm i den våtare södern. Lokala variationer är vanliga eftersom Östtimor är överraskande varierat ekologiskt sett för ett så litet land. Nederbörden kan vara mycket oregelbunden. Till exempel får Dili ibland 30 % av årsnederbörden på en enda dag.

Torka, ibland kallade El Niño, uppträder ganska regelbundet i landet. Sådana torrperioder uppkommer omkring vart fjärde år. Nederbörden minskar ända upp till 50 % och dessutom försenar torkan regnperioden med två till tre månader, vilket orsakar svårigheter för jordbruket. Torkan 2002/2003 minskade skörden med omkring 21 %. (Källa: Lundahl, Mats & Sjöholm, Fredrik "A year of Turmoil: Timor-Leste 2006-2007", Sida Country Economic Report 2007:5, SIDA38552en.)

B

Porto betalt

Avsändare:
Östtimorkommittén
c/o Pollak
Wiboms väg 12
171 60 SOLNA

Kom ihåg att anmäla adressändring.

Inbjudan

till

öppet medlemsmöte

Hör Kristina Lundborg berätta om sitt besök i Östtimor i juni. Kristina är verksam vid Liv- och Fredsinstitutet i Uppsala, som bedriver forskning om internationella konflikter utifrån ett kristet perspektiv och vill stödja en försoningsprocess som inkluderar enskilda och samhällen.

Alla är välkomna till Östtimorkommitténs öppna medlemsmöte

tisdagen den 4 november mellan klockan 18 och 20 på Slottsvägen 2 i Solna.

Närmaste T-banestation är Solna C, därifrån går buss 513. Närmaste pendeltågsstation är Solna station. Buss 70 (Haga Norra), 156 (Kolonnvägen), 177 (Solna station), 508, 509 (Solna station) och 515 (Kolonnvägen) kan Du också ta.

**Kontakta
ordföranden Gabriel Jonsson, 08-33 62 47,
eller
kassören Tommy Pollák, 08-27 24 27,
för mer information.**